

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Куда ћемо с нашом женском децом?

Више образовање и боље васпитање наше женске деце постала је и у нас Срба општа потреба. Не мисли на то само наша интеллигентнија класа него дају своју женску децу на више науке махом и све занатлије, па данас великим делом и наш имућнији ратарски сталез. Наше три српске више девојачке школе у Новом Саду, Панчеву и Сомбору имају међу својим ученицама надполовичну већину занатлијске и ратарске деце. Морамо потврдити, да је од све три ове школе последња два деценија најпунија децом новосадска српска виша девојачка школа и то увек са $\frac{2}{3}$ стране деце. Ми држимо, да тој чињеници допринаша највише та околност, што у Новом Саду постоји од последњих седамнаест година Српски Учитељски Конвикт, који прима, поред мушке и женску децу у стан и препитање, а то знатно привлачи родитељске погледе, јер има сигурно и здраво место за своју женску децу, на коју су наши родитељи здраво осетљиви.

Ту страну наших родитеља познавале су и наше Добротворне Задруге Српкиња, те су оне у Загребу, чим се образовале, спремале, да подигну тамо Женски Интернат за ону српску женску децу, која се тамо у великом

броју скупљају на више образовање и стручно спремање за живот.

Осетиле су ту потребу и наше Српкиње у Будимпешти за женску децу, која се скупљају на више науке и стручно образовање и у тој престоници Угарске, те се пре десет година удружиле и основале тамо „Ангелијанум“, а то је интернат скопчан са обуком у музици, певању, сликарству и учењу страних језика.

Сад после ових завода нема више те бриге ни страве за наше родитеље на овој страни, куда ће своју женску децу водити на више образовање или стручно спремање, јер су у ова три завода добили велике олакшице и сигурна заклона за њихов здравствени и морални живот. Није довољно, вели Привредник, да се нађе детету само ваљан стан, добра храна, честита породица, него је још много важније, особито за женску децу, да се нађе, ко ће пратити детету сваки корак, ко ће га чувати од сваке моралне заразе и сваке физичне опасности; а то је све збринуто код ова три завода.

Срби родитељи, који данас школују своју женску децу, могу сад с мирном душом приступити овим заводима. Сви су они тако удешени, да потпуно, а у

нечем и боље, замењују родитељске домове. Ту нису деца никад сама себи остављена; у њима се прати сваки корак детињи: ако ће до школе, до цркве, до дућана да пазари, свагда је у друштву и под надзором старијих; око старијих лебди увек над том децом у кући и ван куће.

Осим тога нису ти заводи ни подигнути тога ради, да збирају капитале те су и јефтинеји, од сличних туђинских завода, а што је још главније, чувају нашу децу од сваке туђинске заразе одржавају их и крепе у духу српске народности и своје прадедовске вере.

Ко сад и поред оваких наших лепих установа и завода тражи туђе и стране, који су и скупљи и увек према нама непријатељски расположени, тај греши и према себи и према народу своме, јер Српство има права, да тражи од својих кћери, својих будућих љуба, матера и домаћица да му буду пријатељи, да су му одане, моралне, вредне,

угледне и родољубиве, а томе ће се научити само у српским заводима и привикнути само у српском друштву и од лепих примера српских старешина.

За који дан довршује се школска 1912-13. година и настаће за многе родитеље питање: куда ћемо сад с нашом децом? Ми им ево помажемо са одговором. Које се од ових места свиди да је ближе и боље, нека се обрати управама дотичних завода, па ће бесплатно бити послужени са правилима и захтевима сваког од ових завода. Ко хоће у Нови Сад, нека се обрати картом на Управу Српског Учитељског Конвикта (Ujvidék), ко у Загреб, нека се обрати на Управу српског женског интерната (Прераеовићева ул. 21.) или на саму Добротворну Задругу Српкиња у Загребу; а ко у Будимпешту, нека се обрати на завод Св. Мајке Ангелине (A Szt. Angelina gör. kel. szerb közművelődési nőegyesület, Budapest, IV. Váci-utca 63 szám.)

У пролеће.

(Мојој Аници).

*Брели смо се душо у пролеће рано
Кад су процветали зумдули и лале,
Око нас су тице мило цвркутале,
А моје је срце било узрујано.
Будила се љубав као дујна река,
Искрена и силна свесна да је јака,
То не беше љубав данашњих момака*
Митровица 1913.

*Која стрепи и од најмањих препрека.
Ја плакао нисам, ни молио смерно,
Ко што чини многа момче лицемерно,
Већ ја сам те драта загрлио страсно,
Људио сам твоје очи пуне плама
И осмејак мио на твојим уснама,
У шренушку једном беше нам све јасно.*

Дим. П. Стојшић.

МОЈИ ЂАЦИ.

На пролетњем дану.

Написао Јован Удицки, срп. нар. учитељ.

Леп пролетњи дан, чисто човека по-диће жеља, да је птица лаких крила, па да се вине у висине угодног пролетњег ваздуха, да се надише пријатне

свежине и наужива чаробне милине.

Изашао сам испред школе на лепи пролетњи дан и дуго сам стајао пратећи погледом ђаке, како живо кора-

чају, освежени иза удисања оног већ истрошеног ваздуха у школи. Поглед са њих отрже ми глас деда-Милошев:

— Помоз Бог, господине!

— Бог помогао, деда Милошу!

— Како је господине? — приђе ми, пруживши ми руку.

— Хвала Богу! Како ви?

— Ето на ово лепо време измигољио се и ја старац... Изашао сам, да се мало прођем по овом лепом божјем дану...

— Право имате!... Да вам правим друштво!... и пођем с њиме.

— Како ђаци господине! Ко кога слуша? Они вас, или ви њих? питао ме је у шали деда-Милош.

— Врло умесно питање, које ми је додуше из шале постављено, али је у њему у истини и збиље. Готово да је данас настало време, да учитељ слуша ђака.

— Зар тако господине?

— Тако богме... Недавно рекох сину Пере Савичића, да изађе напоље из скамије, а он ми се одлучно противио. Потужио сам се и оцу његовом. — „То нисте видели господине, како је пргав... Не боји се тај ни матере и у очи јој лети, кад га бије!.. А, показашу ја већ лоли једном! — одвратио ми је уживајући, што имаде тако одважног сина.

Деда-Милош је само вртио главом. Ја сам наставио даље:

— Пре неколико дана десио ми се опет један немио случај. Малога Владимира кажњавао сам због лењости. Лењост је мати свакога зла. Лењост ствара од људи просјаке.

— Тако је... — одобравао ми је деда-Милош и чекао, да му довршим своје невоље.

— Поручивао сам кући и оцу његовом, али као да је мало вајде било, но ја се нисам дао збунити, него сам терао даље и напослетку успео сам, да је једнога дана све задаће изврсно знао. Много сам се томе обрадовао, па сам одјурио и његовом оцу, да и њега сиротана обрадујем, јер је већ непре-

стано слушао само неповољне гласове о своме сину, па сам се радовао, што ћу га моћи једном и лепим гласом да послужим. Како ме је дочекао? Нећете веровати! — „Моје дете увек научи, само сте ви на њега натерали страх... Ја њега испитам сваку задаћу и сваку предамном зна и ви према њему неправедно поступате, сигурно зато, што није господско дете...“

— То ми је пред дететом, од речи до речи, изговорио. Нисам знао шта да мислим — шта да му одговорим. Отишао сам очајан од њега. Питао сам се у себи: Зар ми је то хвала, што се толико заузима за његово дете? Имао сам немирну ноћ. Целе ми се ноћи врзао по памети мали Владимир. Сањао сам га, како је клекао пред мене, склопио руке и молио ме је нешто, али не знам само шта. Када сам се пробудио, протумачио сам то себи, као да ме је молио, да опростим његовом неразборитом оцу, јер не зна шта чини. Од то доба гледам то дете, као да нема оца, као да нема родитеља и, чинио као оно птица грабљивица, која немилостиво граби плен за себе, настојавајући да га што више придобијем за себе и да га бацим под уплив школе, који ће му у животу, касније, племенито послужити.

— Ја вама само то кажем, господине, да се ту треба држати онога старог „воспитанија“, — фиргаза.. — рече деда-Милош.

— Али, ипак нису деца крива, криви су родитељи, — продужио сам даље. — Отац малога Владимира омаловажио ме је пред дететом. Он је себе начинио бољим учитељем од мене. Његовом детету улио сам страх, а онај први противи се мојој одредби. Како се то слаже? Кад би то тако било као што вели Владимиров отац, да сам у дете натерао страх, онда он не би знао ни онда, када сам ишао, да га похвалим оцу. А кад је реч о господској деци, морам да споменем, да господа, више пазе на своју децу, те учитељ нема ни повода да их кажњава, па то

неразумни родитељи криво тумаче. Имате право деда-Милошу, треба ту фиргаз, али за родитеље, који своју децу васпитавају, да буду пуста и обесна.

На то деда-Милош:

— Наш се свет тужи, да се тешко живи, а није тако, јер да је тако, не би васпитавао децу своју, да су пуста и обесна. Ја знам то по мојој птици... Имам једну птицу... Кад је сита, бесни по кавезу и не да човеку ни близу да јој приђе, а када је гладна, крилима га глади, скаче му на рамена и из руке му пипка храну, тако је питома... Такав је ето и наш свет. Ако је у добру, неће да помишља, да се то може и на зло искренути, него се размеће на све стране и учи млађе, да се не покорвају старијима.

Деда-Милош је био човек од искуства и његово мишљење о данашњем свету, много ме је забавило.

Имам код мене у комшилуку, — наставио је деда Милош, — дућанцију, Станимировића. Има троје деце, али да Вас Бог сачува! Имаћете их скоро и за ђаке, већ су велики... То је пусто и раскалашно, да човеку не дају улицом мирно проћи... Зато имате право кад кажете, да наши родитељи васпитавају децу своју, тако, као да хоће да су им пуста и обесна. Родитељи те деце за сваку су осуду! Деца су им девета брига. Он је вечито у кафани, карта се и пије, а она у дућану, нашминкана, седи на каси и благује само за своје „благоутробије“. То се развлачи, као да пада с неба. Ту се свако пре подне доноси из кафане пиво и закуска, а после подне вино, не са содом, него са најскупљом минералном водом. Кад се шегрт шаље по чашу вина, нарочито му се наглашује: „Немој да ми донесеш вино са содом, него са рохичком водом!“

Упамтио сам ово, што ми је деда Милош причао. Растао сам се с њиме у лепоме разговору. На растанку ме је утешио, да је овај живот слодак, који се за младости и горчином помеша. С том

утехом чекао сам, да ми буду ђаци и деца дућанције Станимировића.

*

Стара је истина, да самовољан и поштен рад доноси човеку сретан опстанак. Та истина вреди за сваки рад, ма које врсте био, само ако се на часној основи креће. Човек се не сме у добру понети, он мора рачунати и на то, да га у животу може и зло да снађе.

Често се тера из крајности у крајност. Видиш га, док има, дотле је бесан и нико му није раван, а кад то добро изгуби, не уме да се измири с новим стањем, премишља и мудрује; али данас никоме не падају печене шеве с неба. Такав обично пада све ниже и ниже, напослетку баца стид под ноге, но не лаћа се да лупа камен, — то му је срамота, — него се одупире о просјачки штап, — то му је часније.

У том правцу васпитавају се и деца, па је ли онда чудо, ако су пуста и обесна.

Кад је било прво уписивање у школу, требао ми је доћи за ђака најстарији син дућанције Станимировића, али није дошао. Станимировић се у то доба налазио у затвору. Дућан су му веровници затворили, а жена и деца отишли су некуда у свет, да тобоже сперу са себе срамоту. За њима је отишао и он иза издржаног затвора.

После неколико година једног лепог пролетњег дана, када сам с ђацима у дворишту пролетње чари уживао, ступи пред мене нека жена водећи са собом четворо деце, с намером, да двоје мушких упише у школу.

То је била жена дућанције Станимировића. Изгледала је јадно и жалосно и тај свој јад хтела је још јаче да испољи, што је са собом довела све четворо деце, која су била шкрофулозна, бледа, без крви и живота. По свему се видело, да су то деца родитеља, чији је живот био буран и неумерен. Потужила ми се, да је остављена без ичега. Муж је сасвим напустио, отишао је незнано у свет, те се ништа о њему не зна. Молила ме је, да се постарам,

да се деци набави све што треба, јер она не може.

С децом сам имао силне кубуре. Нисам могао да их присилим ни пропис да купе.

— Зашто немате пропис?

— Наша мама каже, да ми морамо добити у школи, све што нама треба, јеу смо сироти, — одговорио ми је старији.

Мислила је, да цео свет мора живети сада за њу и њену децу. Смешна работа! Дошло ми је сасвим јасно пред очи, зашто просјак баца кадгод новчић, што му се удели и неће да га прими. Не задовољава се њиме, мало му је, јер држи, да је неко њему дужан да даје и да се за њега неко мора да брине.

Одмах после уписа на неколико дана, дошла ми је и склопљеним рукама молила ме је:

— У кући немам ни корице хлеба . . . Долази Ускрс . . . Немам ни јајцета . . . Деца су ми и гола и боса . . . Ја вас покорно молим господине, да наредите деци, да донесу колико ко може, — тицало се новаца, — да ме извуку из ове невоље . . .

— То не могу учинити, али ћу учинити, да вам се на други начин помогне, — обећам јој:

То је било овако:

— Ви имате децо два сирота друга: Светолика и Љубомира Станимировића . . . Они имају код куће још брата и сестру и сироту матер. Међу вама имаде, који имате богате родитеље, па ће им сада пред ускршње празнике требати да им се што укући уради . . . Реците им, да зову матер њихову, да би могла што заслужити и Ускрс с децом провести! . . . — рекао сам деци у намери, да их упозорим, да се данас може живети само тако, ако се ради, а не, ако се седи и чека, да ко шта пружи и удели. Ко на то чека, а има прилике за зараду, не треба да ужива никаквог милосрђа.

Она се одала на прошњу и када јој се пружало зараде, одбијала је говорићи, да не може од деце, јер мора да

буде увек уз њих. Мој покушај, да јој код деце помогнем, остао је према тому беспредметан, али је тиме изгубила све предусретљивост код оних, који су јој нешто и давали.

Сећао сам се оног разговора са деда-Милошем, на оном лепом пролетњем дану, и кад год сам погледао ту децу, тихо сам поновио оне речи, које сам од деда-Милоша чуо, а које су изишле из уста те жене: „Немој да ми донесеш вино са содом, него са рохичком водом!“

А сада?

Место да се лати каквог посла и да зарађује, она долази и моли, да јој школска деца донесу новчић-два, да може провести с децом Ускрс.

* * *

Родитељи који живе у изобиљу греше, ако мисле, да ће и њихова деца то имати. Децу треба увек приправљати за патње, које човека у животу могу да снађу. Та се припрема састоји у томе, ако их родитељи њихови, примером својим подстичу, на скромност и рад, а не да их потпомажу у обести и лењости, јер ту је онда готова пропаст за њих. Обест и лењост не ствара нигде раденике него просјак.

Ако на човека наиђу и најтеже невоље, не сме им се подати, него нека гледа свој спас једино у раду. На тај начин очеличићемо и децу нашу, да се у злу не пониште. Рад није никога унесрећио, него је свакога подигао. То нека нам је у васпитању деце главна и полазна мисао, са којом ћемо децу спремати за живот.

„Чувај беле новце за црне дане!“

Та пословица треба да води човека кроз цео живот у свакој прилици, а нарочито код васпитања деце. И све што је напред изложено, као да у тој пословици налази све своје тежиште. Рачунајмо у те новце и наше највеће благо, децу нашу, па их чувајмо, а чуваћемо их тако, ако их васпитамо, да нису пуста и обесна, и старија од старијих!

Митровица 1913.

Труну живи људи . . .

Одгаде му ноте нема до чланака,
Без дланова рука увезана свака
— Без стопа и шака
Оклопљених капака

Непомично лежи, — тај, што је див био
Кад се под Једрене у лед ушанчио.

Луца дрво, камен, од студене коди,
А отворен прозор у долничкој соди.
Ердевик.

Ко да је у соди сам самртник јако
Самртни се задах раширио тако . . .

Луца дрва, камен, од студене коди,
А отворен прозор у долничкој соди . . .
. . . И досиљак квасе и измирну пале,
Да промрзлих тела смртни дах ушале . . .

Луца дрво, камен, од студене коди,
А отворен прозор у долничкој соди . . .
. . . Кандило светлуца на Спасове груди,
А на постелема труну живи људи . . .

Ц. Б.

Љубица Попара

Жена у борби за живот.

(По немачком).

Људи у цијелом свијету дијеле се на племство, грађанство, радништво и сељаштво. Према тој друштвеној подијели проматраћемо жену у сваком сталежу. Наше је племство малено, а да је и веће, жене племића свију народа нису учиниле никакви покрет, јер су од увијек биле задовољне са својим положајем и нијесу су се имале ради чега бунити. Грађанка је прва, која је створила покрет за њезина права. Побуна грађанских жена разликује се од борбе радничке жене. Док се радничка жена бори за краће радно вријеме, за већу награду, дотле се грађанка бори за равноправност са мужем. Ради тога што се прави покрет осјећа међу грађанкама, то ћемо најприје говорити о:

Грађанци.

Шта је грађанство? Грађанство је уточиште слободног рада. Оно се разликује од племства, јер је често племство само оно, што је по рођењу, и од радништва, које ради и оне послове, које можда и не би хтјело, али мора у борбу за опстанак. Грађанин се бави својим занатом, који му даје не само потребе за живот, нето га држи у скупу људи, у коме је његов рад користан за друштво. Он је слободан раденик код њега нема „мора“, кога обичан раденик, тако тешко осјећа. Сваки грађанин од свога рада живи, али у томе раду и

ужива. За то је живот грађанке различан од живота раднице или сељанке. Њен је живот много лакши и удобнији и неопростиво је што се баш та жена прва побунила против друштвеног уређења. Занимљиво је погледати историју те побуне. Машина је била прва, која је ту револуцију унијела у кућу грађанке. Некада је породица са 8 женских чланова нашла рада у својој кући, и то: плетењем, шивењем, ткањем, кухањем, глачањем, хранењем свиња и стоке и т. д. Али чему тај рад сада, кад се то све јефтиније добије на пијаци. Чарапе, платно, готове хаљине јефтиније се добије на пијаци, него да се израђује. А како стоји са одхрањивањем живади, свиња и стоке? Ни мале варошице немају више мјеста у своме дворишту за шталу и свињац, па и чему та неестетична нечистоћа уз кућу, кад имају млекарнице, урањене се свиње могу купити или што је још безбрижније, може се готова маст и месо купити и на најмању количину. И тако се мора побунити жена грађанка, а још више њезина кћи. Она је постала непотребна, у домазлуку. Сједећи беспослена и непотребна, створила је борбу за равноправност са мужем. Животне намирнице сваки дан су постајале скупље, а није ни чудо, јер се потреба јавила већа. Домови у којима су живили најславнији људи прошлог вијека, једва би данас задовољили и

кога бољег раденика. Дакле, заборавили смо ону мудру, да је срећа у животу бити с малим задовољан. А много је придонио и виши одгој кћери грађанских. Оне су сва знања по Фреблу добијале, само нијесу добиле знаност материнства. Све знаности што их је добијала далеко су од женске природе, или бар без икакве вриједности за женске, али га знанствено не може употријебити. Ову могућност искључују више девојачке школе, које већином похађају кћери грађана, а које се обично свршавају у 15—16. години. И тако васпитање дјевојака остаје полутанско, а носи гордост и отуђивање од кућног рада. Природно је, да је жена у браку помоћница мужу, али то уређење не долази нигдје толико до израза као у грађанској кући. Муж и жена подијелили су рад. Рад мужа је вањски и он уноси свијет у кућу, а рад женин је кућни и он уноси свој породични живот у свијет. Тако је било од вајкада, још у прастара историји неприступачна времена, те је жена чуварица огњишта. Тако ће бити све дотле, док жена буде рађала дјецу и од ње зависила њега дјеце. Али дођоше дани, у којима животне намирнице скочише до невјеројатности и човјек није кадар више зарађивати онолико, колико је потребно кући. То свједоче и оне силне нежење и оно сад већ уобичајено питање: „колико носи мираза“? Чиновници, трговци, занатлије, данас траже што већи мираз, а часници не могу добити ни дозволу аа женидбу, ако им није осигуран знатан мираз. И тако је жена хтјела или нехтјела приморана помоћи мужу. Колико је култура олакшала кућни посао, још је више донијела потешкоћа код сурађивања на зарађивању потреба. Код занатлија видимо свјетли примјера женине љубави према мужу и породици, јер ћемо наћи у много случајева, да је жена научила занат свога мужа и ради га с њим заједно, кад јој допусти кућни посао. Чиновничкој је жени то теже. Као жена и мати, она је везана за кућу, а звање је њеног мужа изван куће. Али је и ту љубав и нужда знала много учинити. Много велико дјело с правсм би могло носити уз потпис аутора и име његове жене. Оно што не може жена, може дјевојка. Већина јавних радова нијесу могле дјевојке узимати без борбе. Та борба иде од побједе побједи. Најприје је жена успјела ући у трговину, онда су добиле боља звања полажући испите и нај-

послије створише им универзе. Истина само као слушатељкама, али не као матрикулираним студентима. Питање је још кратког времена, хоће ли испословати активно и пасивно изборно право гласа и тако ће и свој политички циљ постићи. Није чудо, што се то све морало борбом постизавати, јер жена та сва звања врши као неудата, елем само за себе и не брине се за породицу. За то је она задовољна и са малим хонораром, те је на многим мјестима озбиљан конкурент човјеку. Али и они, који би ма како велики кавалири били, не може им бити симпатичан тај покрет све дотле, док се оне боре само за своју личност и док би на мјесту, које оне заузимају, могле живити цијеле породице. То је и најважнији разлог, да се звања жене и човјека диференцирају. Испочетка жена није много питала, да ли изабрано звање одговара њеном женском позиву, а и у будуће то ће бити дуго ствар личног осјећаја и укуса. Ко женске новине прати, често ће наћи: „опет једно ново звање за жену!“ из чега се може видјети, да се у опће за жену мисли само оно звање, које не захтјева тјелесне јакости и велике предобразбе, а које ипак до наша извјестан хонорар и тврђи социјални опстанак. То је сасвим разумљиво. Жене су по природи слабије и за то су неспособне за сваки тежи рад и траже што мању предобразбу. Ово је још разумљивије код оних, које у дотичном звању не гледају сврху живота, него само неки интермецо, док не наступи прави позив жене т. ј. да постане супруга, домаћица и мајка. Прије женског покрета могла се жена видјети само као калуђерица и учитељица, ма да је и у тим звањима највећа сиротиња уточиште тражила. Дјевојчица, која је свршила вишу дјевојачку школу била је у великом искушењу, да ли да иде даље у школу те да постане учитељица. Многе су прегле на ово и за то видимо по цијелом свијету масу учитељица, што је донијело и понижење за тај узвишени позив. Још и данас има случајева, да се свршеној учитељици даје на годину 180 К и опскрба, док у истој кући кухарица има 240 К и опскрбу, а уз то још ужива многе часове слободне, које учитељица скоро нема. Звање опатица од године до године умножавало се док није достигло у самој Њемачкој год. 1894. свој врхунац. Умножавање опатица износило је годишње 7%, али од тада пао је тај број

на 30%. Али ипак се ово звање није могло упоредити са звањем учитељице. Нешто религиозни разлози, нешто жеља за слободом, а нешто и сазнање, да се могу удати, туђило је жене од тога звања. И тако је дошло до оног силног умножавања учитељица, а из тога је изашла социјална сиромаштина, јер је спрема за то звање тражила доста велике жртве у новцу и времену. Док се број учитељица попео на кулминациону тачку, дотле смо били оскудни на болничаркама, којих још увијек мало има. Али баш кћери грађанске са малом наобразбом туђиле су се од овога звања. Поред племићких жена, које су долазиле у манастире и управљале њиме, долазиле су и кћери грађана скоро без икакве наобразбе. Манастир им је давао нужну наобразбу и тако су биле сигурне за старост. Тако је било прије 30 година, а после је су женске грађанског сталежа појуриле у учитељице. Кад је и то звање било препуно, дошло је до једног новог звања тзв. „помоћница домаћице“. Ко је тражио помоћницу домаћици, и ако је пружао ма и најмање био је сигуран да ће на стотине понуда добити. Мање се пазило на хонорар, а више како ће се с њоме поступати у кући. Како видимо женско је постало непотребно у својој кући. Оне су морале имати рада, и ако им тај рад није доносио никакве користи, него да не једе код куће. Тај рад по ондашњем схваћању морао се само у породици вршити, јер је била тако подијела рада између мужа и жене. Ако је икако било могуће да кћи остане у кући и да чека удају, опет се тражио рад, којим би ма и најмање привредила да се олакша слабо ситуираном родитељу. Па шта су радиле? Највише ручне радове. Код овога рада није се рачунало на вријеме, него је било главно да се макар нешто заслужи, и то је био разлог, да је цијена ручног рада пала на минимум. То није могло дуго остати, јер је било несношљиво. Што је друкчије, постало свакако је заслуга покрета женских. Најјачи су фактори у светској историји глад и љубав. Љубав не може кретати масама, јер је она више лична, а глад је велика сила, сила првога реда. Није више смјело остати да кћери буду на терет родитељске куће. Тако је било у грађанству. Колико су биле сретније кћери раденика! Истом што су свршиле основну школу, а често и без ње, нашле су мјесто као служавке. Заслу-

живале су од мале ноге, училе су све оно, што је нужно у браку и за рана су се удале. Сваки раденик се и рано жени, јер не прави испита да може своју радну снагу употребити, а и у младим данима заслужује више него под старост. А што је најглавније, он налази у својој жени сарадницу, која зарађује својом снагом.

И тако је у грађанству нужда порасла, која је гласно јаукала за помоћ. О женском покрету прије 40 година још се шаптало, прије 20 година исмијан је, а прије 10 година постао је моћан и као да није још ни данас постигао врхунац. Задатак покрета је био грађанци звање дати, т. ј. кћерима и синовима дати једнаку основу, на чему се оснива грађанство, а то је слободан рад. Покрету је био вадатак да изједначи човека и жену. Вође покрета биле су даровите и духовите, јер и не би могле овако тежак задатак узети. Оне су опћу потребу гледале као своју потребу и са тога гледишта судиле су о њој. И зато је разумљиво, да су се оне прве бориле, да се универза отвори и женским. Овдје настаје питање, је ли било добро поћи са врха или са дна? Познато је да ни мушки сви не похађају универзу, јер за разна звања потребна је и разна предспрема, то држимо да је и за жене универза споредна. Изгледа да су жене најприје тражиле приступ на универзу да тако добију борце за своја права из најбољих породица. До сада су скоро све универзе отворене женама. Они, који су били противни да се женама отвори универза, брзо су увидјели, да су оне вриједне, те да разумију и труде се да разумију. Често су жене најбоље радове дале. Можда ћемо и ми доћи до увиђавности као и Финци, да ће жене у овоме своме захтјеву попустити, кад покажу људима шта могу. Ако жене буду хтјеле једнаким правом полазити универзе као и људи, то оне морају имати и исто предзнање. Оно што данас имају Немци гимназијалне и реалне курсеве за жене, то је само нека помоћ у нужди. Стојимо пред питањем: да ли ћемо за нашу женску дјецу отворити гимназије и реалке, или ћемо их слати у мушке гимназије и реалке? И једно и друго има своје потешкоће. Држава ће женске школе тешко отворати јер јој женског чиновништва са академском спремом врло мало треба. И нема изгледа да ће та потреба још за дуго наступити.

Ако се ове школе споје са вишим дјевојачким школама, то ће их највише 20 постотака свршити те науке, док ће већина свршити вишу дјевојачку школу, те ће маса остати полуобразована. Ако спојимо мушке и женске гимназије и реалке, опет ће их мали проценат похађати женске, и на тај начин неће женске постићи своје право, за које се боре. И што је најглавније још није ријешено питање у колико треба женама дати право на чиновничка мјеста. Најприје је жена изабрала позив лекарски и професорице. Нико неће сумњати у потребу женских лекара, али уз пркос томе, ако је тежак болесник, ма и женско, тражи лекара, она неће лекарице. У човјеку има више вјере. У професорском звању доказало се, да женске не могу надокнадити човјека. И тако жена није могла да потисне ауторитет човјека у ниједном звању.

Женско питање није само њено питање, него је то и питање породице. Томе питању придонаша човјек као отац и брат. Питање звања женина, питање је већине грађанства. Отац, који је дао основна звања сину, не може отказати то исто и својој кћери, а сама браћа морају желети, да су им сестре осигуране за живот, тим прије, што би им иначе на терет пала. Па ипак је осетљиво по човјека, кад се жена тура у његово звање, а још осетљивији ако њега потискује из звања. Ово се доказало у трговачком сталежу.

Трговачки помоћници највише осјећају женину конкуренцију и стрепе да неће моћи одржати њену конкуренцију. И тешко је одољети женској конкуренцији, јер је њезина радна снага јефтинија. Поред тога што су жене јефтиније, оне су из бољих кућа са извјесним школовањем, што је ријеђе случај код мушких. Побудило је у Њемачкој сензацију, кад је један шеф радње тражио гимназијску спрему од својих помоћника. Ово се објашњава тиме, да

су његове продавачице имале вишу дјевојачку школу. Жена је озбиљни конкурент човјеку не само у трговини, него и у стенографији, писању на строју и т. д.

И ако то све тако стоји, нијесмо из основа противни женину јавном раду, па макар то многе људе остављало без хлеба. Знамо, када је дошла жељезница, престала су поштанска и теретна кола и много кочијаша оста без хлеба. То је кочијаше осјетно ударило, али су они нашли друго занимање и много су више добили, него изгубили. Тај је исти процес био кад је пронађена машина, те је замјенила ручни рад. Било је, а није искључено да ће и бити, да човјек није могао зарадити колико је потребно за породицу, али је то пролазно.

Ако људи постану у трговини и другим звањима непотребни, мање ће свијета са села тежити да дође у град, и опет ће се у село враћати, гдје ће рационалним обрађивањем земље многе породице хлеба наћи. То се већ осјећа у западној Америци. То су само пролазне тешкоће. Али праве потешкоће створиће се оним срљањем у звања и не питајући, да ли та звања одговарају природи жене. Звање није само рад, оно је рад у служби једне цијелине, које појединац помоћу потребе цијелине или својом потребом осјећа да је позван да врши ово или оно звање. Постоји маса трагичних конфликта у човјековом животу, који су узели звање само ради хлеба, док у души не налазе никакве склоности за тај позив. Зар није трагедија живота, кад неко мора радити правничке послове, а он је музичар. Зар није трагедија живота када човјек као свештеник проповједа слово божје, док у себи осјећа колико би могао учинити као војник. Несклоност и неспособност везано је једно за друго, и само је оно звање право, кога је створила наклоност и способност. То још више вриједи за жену, него и за човјека.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ

Рума. Драга Марта! У прошлом писму мом обећала сам ти, да ћу славу Дев. Кола описати, које ево и чиним.

Дивно је било видети чланице са својом

кумом, г-ђом Станом Говорчиновићком — када су у цркву дошле; из цркве су исто тако отишле у школу, где је преч. госп. Ем. Грбић, парох, осветио кољиво. Ми смо госп. пароху

заиста благодарне, што он — ево већ фала Богу трећа година — увек из љубави према овој младој установи чинодјејствује.

После подне, одржале смо састанак и то јаван. Чланице су држале предавања. Ја бих ти, драга Марта, описала и говоре, но то поред најбоље воље не могу учинити, јер бих морала најмање 3 до 4 табака узети, те буди ми, молим те, задовољна, ако ти укратко оцртам њихов рад.

Љубица Исајловићева говорила је о Ћирилу и Методу, као патрону српског девојачког кола, она је изнела врло лепо живот и рад њихов. Персида Ристића је читала о браку, о тој душевној вези, која уздиже човека над животињом. Њен је говор саслушан са највећом пажњом.

Савета Говорчиновићева је прочитала рад свој, у коме говори о самом дев. колу. Многи — који може бити и неће да знају, шта је управо циљ тих девојачких кола, стављају често пута питање: „Па шта ви радите у том дев. колу?“ На ово је она питање одговорила. Рекла је, да су оне дужне и као девојке да своме народу помажу, како су се госпође удружиле у женске задруге, тако исто могу и оне, јер удружења данас се утемељују; али од женских задруга т. ј. од њихове цели, у неколико одступају. Главна је задаћа, да неговањем лепих дела наших српских писаца упознаду књижевност српску, после држати јавна предавања, забаве, а од прихода тих забава држати излете, и тим своја умна знања умножавати, даље од тих прихода и чланарине потпомагати оне девојке, које би се хтеле усавршавати у шву, како би своју екзистенцију могле обезбедити. Молила их је даље, да се клоне зађевица, неслоге, да не праве разлике између себе, богатство и сиромаштво да их не дели, једном речи о свему оном је говорила, што нашем друштву не достаје, и са чега се многе установе, удружења, разилазе и цепају. Напоследку им је зажелела срећан рад, а завршила свој говор молећи их, да увек остану у слози и сестринској љубави, како би им Бог благословио делање њихово.

Најпосле је Добрила Јаковљевићева прочитала рад нашег вредног и заузимљивог бившег тајника г. Николе Мандића, који је из Београда послао допис свој не заборављајући на дев. коло. Но о том други пут, јер његов

рад ти морам у целости послати, заслужује да се са највећом пажњом прочита. Разиђосмо се са најпријатнијим осећајима.

Збогом до виђења!

Милка.

Пожега, 24. маја 1913. На дан св. равноапостолних цара Константина и царице Јелене прославила је наша српска женска добротворна задруга своје прво Крсно Име свечаним начином. На св. литургији била је присутна сва задруга корпоративно После освећења свечарског кољива и свршетка св литургије, отишле су све присутне чланице у црквено-општинску зборницу. Ту је месни парох и тајник задругин уједно осветио свечарску водицу а за тим свечано обавио резање свечарског колача. Као кума код тог чина функцирала је многоуважена одборница г-ђа Злата Ристић, супруга кр. судбеног већника, која је и знатном свотом даривала колач. За њеним примером поведоше се и сви присутни, те је том приликом добила наша сиромашна задруга приличну свотицу за нашу милу сирочад. Прикладном и дирљивом беседом завршио је наш парох први део прославе.

После подне приредила је наша задруга мајску забаву — излет у красну шуму више Пожеге — Јагодњак са заједничком ужином. Било је присутно до 100 особа. Пало је више красних здравица, а особито се наша младеж красно забављала. Добру ужину приредила нам је честита чланица Јулијана Максимовић. Особита је била слика гледати сиромашну дечицу како се гуше колачима и другим посланицама, које су им вредне руке честитих наших Српкиња приредиле. Сетили смо се и нашег „Привредника“, па је на предлог честитог трговца г. Николе Прице скупио наш парох као повереник Привредников такођер лепу, за наше скромне прилике, своту. Забава је потрајала до касно у ноћ, кад смо се вратили кући весели и задовољни са првом прославом крсног имена наше српске добротворне задруге, у којој су сви без разлике друштвеног положаја имали свога учешћа и свога весеља. Особито признање за овако успелу прославу првог крсног имена наше задруге, морамо овде и свагде изрећи вредним чланицама г-ђама Милки Куфтић, Љубици Маринковић, Јелени Нинковић, Јелени Реман, а на челу им одличној председници г-ђи Даници Чудић.

Гост.

Под пенџером.

Под пенџером мојим
Мило ружа цваше,
Та проводи крај ње,
По чашаве саше
Узалуд

Мирис њезин љуки
Шири с' око мене,
И док једна цваше,
Друга тужно вене
На жалост

Кад у вече мајско
Махор нежно шири,
Мада моја ружа
Тошће лепше шири
Свој мирис

Зашто руже волим
И то ћу Вам касти,
Зашто оне мени
Век пружају сласти
Чаробне.

Једно момче младо
Заволих у мају
Када руже све нас
Мило опајају
Мирисом

Маг упознах њега
Кити ружа белих,
Од тада' мирисаше
Мени данак цели
Пресретној

Њејва рука драта
Руже ми је слала,
А ја сам их тада
Жељно мирисала
У мају

Зато волим ружу
Што ме она сећа,
Оних сретних дана
Мога прамалећа
Љубави!

Загреб.

Дубровска.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосадкиња имала је своју одборску седницу 11. (24.) маја о. г. под председништвом своје подначелнице г-ђе Марије Плавшићке, у којој је решено, да задруга са својим одбором учествује на сутрашњој свечаној муниципалној варошкој скупштини, у којој ће се изјавити захвала великом жупану варошком г. Бели Матковићу пл. Матехаза, на његову заузимању, да се у вароши смести прва станица војничке авијатике. — Узет је на знање позив на редовну скупштину друштва „Доброг Срца“ у Будимпешти, која ће се држати 13. (26.) маја о. г. — Није се могла уважити молба П. Ј. да му се даде стална припомоћ за

издржавање породице му, него ће се узети обзир на његову децу приликом јесењег заодавања школске деце. — Српској вишој девојачкој школи при приређивању спасовске забаве у корист фонда своје школе одређен је добровољни прилог од 30 круна.

Будимпешта:

Просветна Задруга св. Мајке Ангелине у Будимпешти одржала је своју овогодишњу IX редовну скупштину под председништвом своје председнице, г-ђе Олге С. Јовановићке у недељу 19. маја (1. јуна) о. г. у своме заводу Ангелијануму. У тој скупштини поднели су у име одбора пред-

седница и П. тајник, г. Јоца Живковић, овај извештај:

Славна Скупштина!

Приликом предлагања „Рачуна изравнања“ концем године 1912. ваља нам нагласити, да је велики народни и задругин добротвор своју досадању закладу од 250.000 круна надопунио на 380.188 круна, усљед чега је цела кућа задругина у IV. срезу, Вацке улице под бр. 63. постала закладом Лазара и Софије Дунђерски. Према овде у прилогу поднешеним закључним рачунима целокупна задругина имовина износи 412.130 круна и 65 пот., коју су створили 3 закладника, 43 добротвора и 37 оснивача, Беседски фонд за издржавање сиротих питомица и Резервни фонд за веће оправке закладне куће.

Задруга броји надаље 3 почасна члана, 132 редовне чланице и 2 потпомажућа члана.

Рачун расхода и прихода завода износи 19.411 круна и 20 пот.

Издржавање завода омогућили су питомице и чланице задругине а за издржавање бесплатних и полу-питомица допринео је приход закладе Лазара и Софије Дунђерски са 4.500 круна и 77 потура и камате од 437 круна и 48 пот.

О броју заводских питомица, полу-питомица и бесплатних питомица прилежи посебан списак.

Још нам ваља напоменути, да је од прихода закладне куће након подмирења редовних издатака и приноса заводу основан „Резервни фонд“ за веће оправке од 3000 круна, и напослетку, да је вишак од 692 круне и 65 пот. пренешен на приход посљевне године 1913.

Све овде приложене рачуне прегледао је на молбу Управног Одбора досадањи Одбор у особама: г. г. Стеве Карамате управника Филијале Српске Банке, д-ра Милана Мандића адвоката и Мирка Поповића комерцијалног саветника. Молимо, да се поменутој господи изрече нарочита благодарност на овом месту на уложеном родољубивом труду. Не мање, нека је нарочита хвала и овдашњем адвокату г. д-ру Душану Рајићу, који је задругу и ове го-

дине са својим правним саветима вољно потпомагао.

У минулој години изгубио је Управни Одбор једну своју врсну чланицу а за друга своју одушевљену оснивачицу и поборкињу Јелену уд. Лапковића, која је ову српску установу од њеног постљанка с највећом љубављу пригрлила и најревносније потпомагала.

У току ове године пак, претрпила је задруга још већи удар. Задругиног првог тајника, пресв. господина Стевана В. Поповића завела је судбина у црно његов дом и целу милу му породицу. Изгубио је своју добру супругу а наша задруга своју личну потпредседницу Јустину С. В. Поповића, у чијој се кући створила замисао о стварању ове просветне установе српскога женскога подмлатка. Покојница је знала за ту мисао задобити, заталасати и окупити све кругове друштвене, изтрајно је радила заједно са својим добрим супругом на остварању ове замисли, те је Божјом помоћу и помоћу великих задругиних добротвора ту и у живот применула. Задруга јој је то признала, те ју је одликовала тиме, ду ју је одмах у почетку избрала за своју потпредседницу. Слава имену њеном! Хвала јој вечита на родољубивом и успешном раду око ове задруге. При погребу је задруга корпоративно присуствовала скупа са заводом својим. И једној и другој покојници положила је на одар венац, а у знак туге и жалости своје развила је на дом задругин црну заставу.

Закључно моли Управни Одбор, да му Сл. Скупштина изволи дати разрешницу за год. 1912., како у погледу административне тако и новчане задругине Управе.

Загреб.

Добротворна Задруга Српкиња Загрепкиња имала је своју XVII. редовну скупштину 7. (20.) априла о. г. под председништвом своје начелнице, пресветле г-ђе Јелене Стојановићке. Најважнији је предмет и овога пута био извештај управног одбора о своме раду за прошлу 1912. г. који овако гласи:

Славна скупштина!

У раду наше задруге у прошлој 1912. години имамо да забиљежимо и истакнемо неколико врло лепих и значајних догађаја.

У погледу редовних наших чланица радосно истичемо, да смо напредовали, те нам задруга крајем 1912. године броји 168 редовних чланица.

Број потпомажућих чланова остао је скоро исти уз незнатне промјене, које долазе отуда, што неки Срби и неке српске фамилије из Загреба одлазе, а други у Загреб долазе.

Нарочит напредак имамо да истакнемо у погледу добротвора задругиних.

Приликом прославе свога 50-годишњег брачног живота, поклонили су познати српски родољуби Евгеније и Петронела Думча нашој задрузи износ од К 500.—, дочим су још већи износ дали за другу нашу сврху, о којој ћемо ниже говорити.

У нашем извештају за 1911. годину известили смо славну скупштину о купу куће за наш српски дјевојачки интернат. У овогодишњем извештају сретни смо, те можемо извести славну скупштину, да је наш српски дјевојачки интернат у 1912. години ушао у свој дом, у коме ево држимо и нашу скупштину. Кад је задруга наша улазила у куп дома, рачунали смо не само са оним што смо имали, већ смо рачунали и на то, да ћемо и за тај наш рад добити поновне и нарочите помоћи од стране родољубивих Српкиња и Срба. И нисмо се преварили. Неуморним и пожртвовним заузимањем наше потпредседнице г-ђе Паулине Матијевић — којој нека је ради тога и овде изречена најдубља наша захвалност, добила је наша задруга преко 11.000 круна прилога за дом интернатив.

На другој страни Позива за ову главну скупштину, који су добиле све чланице и сви наши чланови и добротвори, изнели смо имена свију оних родољубивих и племенитих Српкиња и Срба, који нам својим приносом у помоћ прискочише.

Дозволите да и данас прочитамо имена тих родољуба. (Читај из „Позива“.)

Молимо све наше чланице и чланове, да би се и даље заузимали, па да наша

задруга добије даљих добротвора, јер је и терет, који је на себе узела купом дома интернатива велик, а у општем је српском интересу.

Од редовних наших чланица преминуле су ове: Божичевић Олга, Зубовић Марија пл., Пушкар Анастасија, Хофман Олга.

Од потпомажућих чланица и чланова преминули су следећи: Шкорић Александер, Михајловић Плато и Милекић Арса пл.

Нека им је слава и вјечита успомена међу нама!

У октобру прошле 1912. букнуо је свом жестином рат на Балкану. У томе рату суделовале су, а и данас суделују Србија и Црна Гора, дакле наша браћа из тих двију држава. Знајући да рат има својих жртава, а уважавајући да су се заратила наша браћа са петстољетним душманином, похитила је наша задруга и ишходила себи дозволу од високе кр. земаљске владе за сабирање приноса за Црвени Крст. У 60 дана, за које време је дозвољено задрузи да сабире приносе, сабрала је наша задруга укупно К 41.551.76, од чега је половина уступљена српском Црвеном Крсту у Београду, а половина црногорском Црвеном Крсту на Цетињу.

И тиме је наша задруга извршила једну племениту своју дужност, а у цели, да олакша оне Богом благословене ране косовских осветника и ослободитеља до јуче притиснуте наше српске раје.

Наши рачуни за годину 1912. гласе овако:

Рачун изравнања.

И м о в и н а.

Готовина у благајни	К	794.60
Вриједносни папири	„	7.660.19
Властите куће	„	291.417.36
Инвентарни предмети	„	8.408.44
	К	309.280.59

Д у г.

Основна главница	К	25.409.76
Фондови и легати	„	63.046.62
Вјеровници	„	212.945.72

Вишак:

из године 1911. К 9274.69

По одбитку мањка
1912. године К 1496·20 „ 7.878·49
К 309.280·59

Рачун расхода и прихода.

Р а с х о д.

Општи трошкови	К	577·99
Трошкови и порез на куће	„	5.946·51
Потпоре	„	1.541·—
Добротворне цели	„	500·—
Камата вјеровницима	„	12.004·23
Губитак на вредносним па- пирима	„	234·—
Вишак	„	7.878·49
	К	28.682·22

П р и х о д.

Вишак из 1911. године	К	9.374·99
Принос редовних и потпо- мажућих чланова и чла- ница	„	2.202·01
Приходи кућа	„	16.027·52
Дарови	„	358·93
Камата од вријед. папира	„	343·50
Приходи од забава	„	375·57
	К	28.682·22

Молимо славну скупштину, да изволи овај извештај наш на знање узети.

К н и н.

Добротворна Задруга Српкиња у Книну одржала је своју редовну главну скупштину дана 3. марта о. г. у 5 с. по подне у просторијама Забавишта под предсједништвом своје предсједнице г-ђе Вукосаве Боглић. Пошто се је сакупио довољан број чланица, г-ђа предсједница отворила је скупштину. Захвалила је чланицама на одзиву затим је изнијела рад управе особито око оснивања дјечијег забавишта; потреба истога осјећала се у мјесту, па и ако с не малим потешкоћама успјело се у новембру 1912. г. отворити га и лијепи број ученица похађа га. Г-ђа предсједница истакла је лијепи одазив грађанства прилозима, особито се склоно показало опћинско управитељство, које је предложило вијећу, а ово прихватило: док траје забавиште давати

сталну годишњу припомоћ К 400.— Затим се прешло на рјешавање дневног реда. За овјероватељице записника бијаху именоване г-ђе Јованка Новаковић и Даница Војводић. Госп. тајник извјешћује о раду прошле године, који се већином састајао оснивањем забавишта, те уз остале чланице управе, које су се својски узеле, особито се истакла г-ђа предсједница, која је све запрјеке пребродила и сретно рад привела крају. У скупљању прилога заједно са г-ђом предсједницом истакла се особито г-ђа Даница Војводић и сакупиле су лијепу своту 782 К.

Задруга је дала и двије лијепе забаве, прву на дан свог крсног-имена, Ваведења, у корист српског и црногорског Црвеног Крста, чист приход износио је 300 кр.; а другу 6. марта у корист свога фонда; ова је забава испала преко сваког очекивања и у моралном и материјалном погледу сјајно, уз добровољно суделовање омладине. Дужни смо особито споменути, г-ђу Марицу Мартић, која се истакла својим радом особито продавањем срећака. Чист приход био је 756 К. Даље госп. тајник извјешћује: На позив »Кола Сестара“ у Београду — управа је сакупила између својих чланица 200 К, који је износ одмах послала. Скупштина је са пажњом и задовољством све заслушала.

Предрачун и коначни рачун бијаху једногласно усвојени како је управа предложила; затијем су изабране за прегледачице рачуна за 1913. г. г-ђе Ката Мартић и Милка Монти. При извјештају о стању чланица задруге проистиче, да је једна чланица I. реда иступила, дочим приступило је 5 чланица, 7 потпомажућих, тако сад задруга броји 12 чланица I. реда, 8 редовних, 25 потпомажућих чланова и 5 потпомажућих чланица — свега 50.

При евентуалијама на предлог г-ђе Марице Берић скупштина је једногласно изразила благодарност г-ђи предсједници на раду и пожртвовању око оснивања забавишта.

Затијем је г-ђа предсједница закључила скупштину.

Место предговора.

Ја не певал од заната
Почетница ја сам мала,
Мит' ми за њи' треба плата
Мити оно људско: Хвала!

Нарочито не пишем их
Да и' чита наша маса;
Они су ми одјек душе
Сви тренуци мојих часа!

Осећаји сви су овде
Били нови или стари,
Ево свете, па прочитај
Али ћуш'те — критичари!

Мил. Влатковићева-Хипатија.

ПОСЛЕ БОРБЕ.

Још од рзнога јутра шрапнели и гранате фијукали су помешани са звиждањем пушчаних зрна и изводили мелодију, мелодију песме смрти!

То је таква мелодија какву до сада ниједан композитор није компоновао нити ће је кадгод компоновати! Она заноси, усхићава и одушевљава осветнике своје дедовине, а ови занешени том мелодијом хитају напред и узимају стопу по стопу своје дедовине, орошавајући сваку стопу својом врелом патриотском крвљу! Као каква бујица осветници трче напред и не помишљајући за свој живот нити за умор. Они не знају шта је то умор, пред њима је само циљ, а циљ се мора постићи! Виде непријатеља где их јаком ватром дочекује и они га морају уништити, морају се светити, морају утрти много и много невино проливених суза. За њих препрека не постоји, све то пада пред њиховом храброшћу, вољом и слободом.

Деси ли се да когод падне рањен, остали му завидљиво честитају стечену рану и журе напред не би ли и они били те

среће да буду рањени или да погину; а рањеник се срећно осмехује, не осећа никакве болове већ одушевљево запева:

„У бој, у бој, за народ свој!“

пева и срећан је, јер зна да је рањен светећи неосвећене, а уверен је да ће бити освећен! . . . Погине ли опет му сви завиде, јер има ли чега лепшег него погинути за отаџбину своју?! Остали готово с побожношћу пролазе поред леша, одају му сви без разлике последњу пошту, и узимају му муницију, да би баш њоме, с његовом муницијом осветили његов живот и његову херојску смрт . . . А са усана палоба хероја просијава осмех блаженства, и из задобивених рана ропи врела црвена крв и упија се у земљу, која је тако драга, а за коју је и свој живот жртвовао!

Тако то траје целога дана, челична топовска цев сипа ватру и разноси смрт непријатељу, а славу осветника!

Подне пролази, нико и не помишља на умор већ иду даље . . . Сунце почиње залазити и баца своје последње румене зраке, да још једном види све

грозоте, страхоте, па и милине борбе тога дана. Ноћ лагано шири своја дуга крила и бојиште обавија мраком!

Канонада престаје, чују се све ређи и ређи топовски пуцњи, затим сасвим престају, гдегде, гдегде, цикне која пушка и настаје мир . . . Војници се полако прикупљају сваки својој јединици, весело се поздрављају и радују се данашњем успеху. Ватре почињу пуцкати и осветљавају најближу околину, по којој се већ могу видети подигнути шатори, где ће се хероји предати у наручја Морфејева . . . Наспрам црвенога пламена запаљене ватре виде се силуете појединих војника, који седе, пуше, причају о своме сеоцету и спремају сваки себи своју вечеру. А затим брзо настаје ноћна тишина. Сви ти борци одмарају се, само стражар шета и оштрим оком гледа у ноћ и чува своје другове, који се безбрижно одмарају и сањају о својим милим и драгим, помишљајући свако на своју славу и дужност!

По ведроме небу почињу се палити небеска кандила, а стари месец радосно посматра уморне заспале хероје . . .

Настаје тишина, само који задоцнели гавран пролети више логора, својим брзим летом парајући оштро ваздух, одлазећи од свога плена и тиме нарушава ноћну тишину; или, тамо далеко, на предстражи чује се пуцањ које пушке, која јавља да је уништен још један живот, због чега се нервозно тргну из сна поспали војници!

Тако се одмарају хероји, све донде док са истока не почне да руди љупка зора, а тада дивна мома заогрнута црвеним плаштом с мачем у десници, не поведе даље, напред, стазом, која води слави и лаворовим венцима, своју милу децу!! . . .

Ашти, положај пред Скадром

8-III-1913 г.

Мил. М. Гавриловић.

НА БИТОЉСКОМ ГРОБЉУ.

— Уштанова г-ђе Нушићке. —

Бавећи се у Битољу, улучио сам прилику да посетим и гробље, да видим где почивају они ратници неоплакани од својих милих и драгих, и да видим гроб мог бив. ученика пок. Милете Ј. Констаниновића и гроб сина поштованог народног посланика, г. Чолића.

Чим сам дошао тамо, видех да скоро свуда горе свеће? Запитах гробара, ко је запалио те свеће? На то ми је гробар одговорио — да су то учиниле дежурне чланице друштва за чување и неговање гробова наших ратника, које је друштво установљено добротом г-ђе Нушићке, те да у име тужних матера и жена, деце, сестара и браће обилазе гробове наших ратника.

Гробар ми затим рече, да су тога дана биле госпође Захарија Штерићка и Јелена поп Стевановићева.

Потражих и ја од гробара две свеће, те запалих једну на гроб пок. Констандиновића а другу на гробу пок. Чолића; затим одох јеврејском гробљу да видим гробове наших ратника српских Мојсијеваца, који су при освојењу Битоља рањени и услед болести умрли, а то су Нисим Коен, Јаков Салтоце, Аврам Рах, Мандил, Хајим Јосиф, Живањ. Ту одржах кратки помен, па се вратих у варош.

Племенито дело г-ђе Нушићке одржавају битољске госпође и увек кад год посећују то свето место, захваљују господу Богу, што их је госпођа Нушићка упутила на вршење ове лепе и племените задаће. То племенито дело прихватили су и неколико Јевреја битољских, те и они по томе примеру старају се да очувају гробове јеврејских ратника — и ту дужност поверили су клубу „Интим.“

М. Пинто, учитељ.

„Трибуна“ бр. 824. фебруар 1913. г.

ХАЛИДА ИДИБ

— Једна турска феминисткиња. —

Вођа »женског покрета« у Турској јесте Халида Идиб, једна распуштеница са два детета. Она је нека списатељица и кажу да се издржава приходима од њенога пера. У својим новелама и романима, списатељица Идиб се бави судбином турских жена и понеким социјалним питањима.

Она се образовала у једној енглеској школи, па је после венчања отишла у иностранство, ту се развела са мужем и онда продужила студије у Енглеској. Кад се вратила у отаџбину, Халида је скинула фереџу и почела рад на реформисању турске жене.

Она је основала један женски клуб и у њему установила велику библиотеку, али је њен успех код турских жена више идеалан него ли стваран. Ни једна Туркиња није хтела скинути фереџе, и при свем том што турске даме по својим харемима или клубу врло много разговарају о најмодернијим питањима, ипак ни једна нема храбрости да се бори против застареле ропске потчињености жене у Турској.

Халида сада сарађује на „Танину“ али младотурци не примају њене „феминистичке идеје“, већ само литерарне сентименталне и романтичне саставе из живота на Истоку.

Забава новосадске српске више девојачке школе одржана је и ове године на Спасов дан у грађанском стрелишту, а у корист фонда исте школе. Забава је и овога пута била врло лепо посећена, скоро искључиво српском публиком, валда и с обзиром на цел, којој је ова забава намењена баш у овим критичним данима по ту школу, јер јој се септембра месеца о. г. ускраћује из срп. народних фондова од 39 година давана припомоћ, наравно, у смислу решења последњег народно-црквеног сабора од 1910. године, али је невоља ту придошла сад и с друге стране, што је новосадска срп. православна црквена општина распуштена, те заступство њено нема те снаге, да у овом погледу чини одлучне кораке за њено даље битисање. Но ми се надамо, да ће новосадско грађанство и његова околина, која оваку школу не може и не сме напустити, наћи начина, да се осигура опстанак овако преко потребној установи, а сад да пређемо на саму забаву.

Забава је имала четир дела: песме и декламације са гласовирском пратњом; позоришном сликом »Мајски састанак«; гимнастичке вежбе и играња. И песме и декламација и свирка

ишле су све складно и лепо, па и »Мајски састанак« ишао је глатко и окретно, а тенденција у њему одговарала је нашим данима и цели овог завода. Најпримамљивије су биле гимнастичке вежбе с буздованима и барјачићима, које су изводиле под управом наставнице, г-ђице *Ванде Стратимировићеве*, по правилима школских прописа.

Песме и декламације, као и позоришну слику саставио је и руководио управитељ исте школе, вредни г. *Миша Ђорђевић*. Свирку је уредио професор музике на срп. вел. гимназији, г. *Иса Бајић*, те за овако складну и лепо изведену забаву имају њих троје највише заслуга. Административни део и ред забавни водили су остали наставници и морамо са похвалом исповедити, да нас је већ при улазу у стрелиште пријатно дирнуо онај дуги и лепи спалир деце, обучен у чисто белим хаљиницама и белим пантљичицама у коси. Сви знаци пак казују, да ће и материјалан део задовољити наше очекивање, јер се рачуна, да ће око 1600 К бити чиста дохотка.

Буњевачко Девојачко Коло. Наше сестре Буњевке, како буњевачко-шокачки лист „Невен“

доноси, образовале су лане своје: „Суботичко буњевачко дивојачко друштво“. Ово удружење има свој особити значај за тај наш братински народ, јер је то први пут, да се код Буњеваца и Шокаца и женске удружују. До сада су, вели тај лист, имале женске тек малену нузгредну улогу при разним забавама, а ово друштво приређује за чланове састанке, на којима се држе *поучна предавања*, приређују *јавне забаве*, које су понекада тако сјајне, да им се завидети мора. Ово друштво има дакле своју сврху, да се у народном и верском (католичком) правцу изображава. Оно постоји тек од годину дана и има близу стотине својих чланова, све саме „дилбер дивојчице рода нашега“ вели »Невен«, те када их човек види све скупа, онда и нехотице запева у себи: »Ни дивојке не бише у нане, ко што ј' ћерка буњевачке гране!«

Око оснивања и управе читавог друштва не-надмашивих заслуга има председница госпођица *Јушка Скендеровића* (Лешина), а тешку улогу подучавања обнашао је пречасни г. *Блашко Рајић*, парох. Они су подигли друштво на високи степен, којег је друштво тако брзо достигло. Нека им буде хвала у име народа, каже »Невен«, а и ми се придружимо њему и велимо нашим сестрама Буњевкињама и Шокицама: Срећан вам почетак! Радујемо се што и ваш цветак уплетосте у венац наше словенске заједнице.

Верени и венчани. Г-ђица *Зорка Шијак*, вацбеница на пошти у Батајници, верила се 27. априла о. г. с г. *Жарком Субошиним*. кр. порезним официјалом у Митровици.

Г-ђица *Зора Вучетићева*, кћерка пок. првака српског дра Илије Вучетића, венчала се у св. саборној цркви у понедељак, 5 (18.) маја о. г. с г. дром *Жарком Стефановићем*, сенатором слоб. кр. вароши Новог Сада, уз учешће многобројне публике. Срећно!

Г-ђица *Меланија П. Арсенијевић* из Новог Села венчала се маја месеца о. г. с г. *Лазарем Калићем*, електричарем из Земунa.

Прослава крсног имена. Добротворна Задруга Српкиња у *Турији* прославила је на дан цара Константина и Јелене своју свечарску славу на овај начин: Све чланице присуствовале су св. литургији; после св. литургије одржан је парастос упокојерим чланицама, а после парастоса освећена је свечарска водица. После

подне у три сата истог дана резао се колач у задружној дворани.

Положила испит. Г-ђица *Десанка Дамјановићева* најмлађа кћи професора сомборске учитељичке школе г. Светозара Дамјановића, привремена наставница на сомборској српској вишој девојачкој школи, положила је маја месеца о. г. у Загребу прописани испит за грађанске школе и тиме оспособљена и за наставницу виших девојачких школа, и постала тако стална наставница српске више девојачке школе у Сомбору. Честитамо г-ђици Десанки па и родитељима њеним овај лепи успех.

Одликовања. Заслужни катихета реалне гимназије у Земуну, г. *Сава Тодоровић*, кад је овог пролећа полазио у мир, одликован је од Њег. Величанства краља Франца Јосифа I.

Овом школском 1012—13. г. навршила је управитељица овдашње државне грађанске женске школе, г-ђица *Адела Немешањи*, 30 година свога наставничког рада и ту је прилику употребила врховна школска власт, да препоручи ову заслужну просветну раденицу Њег. Величанству краљу Францу Јосифу I да ју награди и награђена је златним крстом за заслуге.

Оба ова просветна раденика заслужили су у пуној мери одликовање, јер су савесно, одавно и с пуно љубави вршили свој просветни задатак. Честитамо!

Г. др. *Миладин Свињарев*, лечник, одликован је од краља Петра орденом св. Саве IV. степена, за услуге лекарске учињене при последњем српском рату с Турцима. Он је прво био одређен у општој војној болници, а доцније је постао шеф XVIII. резервне болнице Женског Друштва и вршио је ту пуна три месеца све те дужности без икакве награде о свом руву и круву, што веле. Намењен му тромесечни хонорар поклониио је које рањеницима, које београдској сиротињи, које одојчадма београдским. Честитамо!

Међународни конгрес за женско право гласа, састаје се ове године у Будимпешти 2. (15.) и трајаће до 7. (20.) јуна о. г. Приређивачки одбор има пуне руке посла око спремања и дочека тако одличних гостију, који ће се испитати из свих делова света и скоро из свију држава. На том конгресу биће заступљене и Рускиње, Српкиње, Чехиње и Бугарке; а биће их и из Аустралије, Африке, Америке. Азију

ће заступати: Кинескиње, Индијанке и Перзијанке. На том ће конгресу учествовати и једна женскиња, која је у Колораду министар унутрашњих послова. Биће ту женскиња, које се видно истакле на књижевном пољу, које су стекле гласа на раду око заштите раденица, матера, деце; на војевању против алкохола, које су чланице општрнских вѣћа, градоначелнице, посланице, биће уметница, лекара, новинарки. Све се оне заузимају за бољи положај жене у друштву и држави и за изједначење на политичном пољу са мушком страном. Идеја та продире доста брзо на западним и северним крајевима Европе, па се ево спушта и у наше јужне крајеве. Ако се то питање буде разумно и паметно водило, може временом и наше друштвене кругове обузети та мисао, да се женама уступе и политичка права, која се и мушкима придају; ал онај начин, што су на том пољу отпочеле Енглескиње, тако зване сифражеткиње, да насилним мерама изнуђавају тако право, не одобрава нико, па ни саме женскиње, које пропагирају ту идеју на оваким конгресима.

Видићемо, шта ће нам овај Будимпештански конгрес донети на том и другим питањима, која се односе на женско питање у нашим данима.

II. редовна скупштина Српског Женског Савеза састаје се у Загребу 17. (30.) јуна о. г.

Министрова кћи занатлија. Кћи данског министра председника, *Ана Бернкен*, одала се после свршених наука по сопственој жељи, на столарски занат; била је шегрт и сад већ проглашена за калфу. Направила је леп орман од махагонског дрвета. Сад се верила и спремиће сама све своје дрвено покућство. А наше се занатлијске кћери стиде и беже од заната.

Мали Браца Јовановић бави се већ целе зиме у Петрограду и приређује концерте. Недавно је свирао и пред самим царем руским Николом и овом се тако допао наш Мали Браца (сад му је 10 година), да га је руски цар одликовао орденом св. Владислава. Живео!

Женски богословски завод. Свети Синод у Русији намерава да отвори идуће школске године у Царском Селу богословски завод за систематско образовање женскиња православне вере, те да тим спречи ширење секташтва, које се тамо развија а које највише помаже необавештено и неспремно женскиње.

Парастос. Новосадска српска виша девојачка школа приредила је својим добротворима: *Арси и Анки Пајевића рођ. Несторовић* и њиховој матери, односно пуници *Јелени Несторовић рођ. Баковић*, свечан парастос на дан цара Константина и Јелену 21. маја о. г. у св. николајевској цркви. Затим су отишли наставници и наставнице са старијом децом и свештеником, г. Т. Милићем на алмашко гробље, отпојале прописане молитве и прелили гробове својих заслужних добротвора.

ЧИТУЉА.

† **Олга Поповића.** Наша задругарка, а супруга овдашњег трговца, Радивоја (Рацка) Поповића, упокојила се 6. (19.) маја о. г. после кратког боловања у својој 30. години живота, оставив за собом троје мале дечице. Покојница је родом из Осека из Недељковићеве породице. Вечан јој помен!

† **Јелена удова Стефановић рођ. Чупић.** У току од пет дана изгубисмо и другу чланицу наше Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња, изгубисмо 10. (23.) маја о. г. одушевљену Српкињицу младу од 33 године, госпођу Јелену уд. Стефановићку, кћерку оснивачице наше задруге, г-ђе Катарине Чупић. Поред матере и брата Јована, оплакују своју мајку и троје мамолетне дечице. Вечан јој помен!

† **Анастасија Вујић, рођ. Славнић.** Набрзо за својим сином Јованом, овдашњим апотекарром, упокојила се и мати Анастасија у недељу 19. маја (1. јуна) о. г. у 72. години живота у Митровици код своје кћери, а у уторак на цара Константина и Јелене пренешена је у Нови Сад и сахрањена у св. алмашком гробљу, поред свог сина Јована. Оплакује је муж Павле, два сина и кћи, сестра Јелисавета Трифковић и браћа Душан и Стеван Славнић. Вечан јој помен!

† **Јелена Поповић.** Лицем на дан цара Константина и Јелене упокојила се напрасном смрти млада попадија Љубомира Поповића из Бегеча (Бачка) у својој 24. години живота. Јелена је кћерка многозаслужне одборкиње турско-бечејске добротворне Задруге Српкиња, г-ђе Милке Миловановићке. Покојница беше ванредно благе, тихе нарави, добра душа и

добра Српкиња, нежна мати своје синчићу, а верна љуба своје супругу, тако рећи рођена за примерну попадију. Бог да јој душу прости!

К. С.

† **Милка Белић.** Наш пријатаљ, умировљени учитељ врањевачки (арачки), *Младен Белић*, изгубио је своју верну сапутницу, *Милку* у њеној 65. години живота 24. маја (6. јуна) о. г. Покојница је радо читала наш лист и живо учествовала у народним јавним пословима; она је припомогла, ди се и у Врањеву оснује Добротворна Задруга Српкиња, којој је и члан била. Изјављујемо саучешће нашем пријатељу Младену, а покојници нека је вечна успомена!

† **Милан Манојловић.** У среду 7. (20.) маја о. г. упокојио се у Загребу Милан Манојловић, школски референт за пакрачку и горњокарловачку епархију у својој 43. години живота. Пок. Милан беше благе нарави, спреман учитељ. Служио је прво основну нар. школу у Ст. Сивцу и Вел. Бечкереку, по том срп. вишу девојачку школу у Сарајеву и Сомбору и кад је положио испит за грађанске школе, изабран је за професора учитељске школе у Карловцу, где је постао и управитељем. Са тог места изабран је од срп. нар. цркв. сабора за школског референта горње две епархије, у ком својству је тако рано, у најбољој снази и умро. Вечан му спомен!

† **Сава П. Иванишевић.** У сенаториуму, др. Ристе Јеремића, у Тузли 29. априла о. г. угашио се млади живот, тек у 26-ој години живота, Саве П. Иванишевића, сина Пере Иванишевића трговца и велепоседника у Грачаници (Босна). Покојник је свршио после

карловачке гимназије Трговачку Академију у Грацу, све са одликом. Поред свог матерњег језика српског, потпуно је владао још и мађарским, немачким, талијанским, француским и руским језиком. Својом спремом и науком много је обећавао, био је управитељ трговачког друштва „Балкана“ у Трсту и сад када је ступио у живот, када је могао свом народу од користи бити, немилостива смрт отрже га у најлепшем добу живота. Већ сама та појава, да се тако млада и пуна наде снага одваја од нас, утиче тужно на свакога, а нарочито на оне, који су покојника познавали.

Поред — до гроба — неутешених родитеља, браће и сестара, покојника оплакује и цело грађанство. Бог да му даде вечна покоја!

† **Мита Јефтић,** велепоседник новосадски упокојио се 1. (14.) маја о. г. после кратког боловања у својој 60 години живота. Покојни Мита је једини син пок. Стеве Јевтића, бившег председника Задруге Српске и пок. Софије Јевтићке, бивше многогодишње благајкиње Добротворне Задруге Српкиња. Покојника оплакује супруга Јулка рођ. Станковић, одрасли синови: Стеван и Никола, кћи Софија удата за дра Лазу Поповића из Карловаца, оснивача Српског Сокола и четир унучета Поповића. Вечан му спомен!

† **Др. Милан Иванчевић.** У Загребу се упокојио 23. априла (6. маја) о. г. у 44. години свога живота заслужни професор Др. Милан Иванчевић, оставив за собом удову супругу Јелу рођ. Петровић и децу Милутина и Мирјану. Бог да му душу прости!

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Српским родитељима.

У лудим годинама и мушка деца задају бриге родитељима својим, а већ женска деца у тим извесним годинама куд и камо веће. У лудим годинама својим дете може непаметним кораком да унесрећи себе за цео век, а тако и

своју породицу. Отуд су родитељи злотвори деци својој, кад им у то доба живота пуштају на вољу. Што се деца у то доба живота већма отимају испод стеге, све је већа опасност за њих. И кад родитељи попуштају и оставе женско дете само да бира, куда ће и шта ће да ради, онда ту добро бити не може, онда ту женско дете пропада. Женско дете кад се учи

ван места где су родитељи, оно је онда у опасним годинама, и на сваком је кораку у опасности, да ће га снаћи зло, јер не уме да се чува. Нема те приватне куће, која би оставила сву своју бригу на страну, па би примила бригу да прати туђе дете на сваком кораку: од куће до школе, и од школе до куће; у шетњу, кад се што купује и т. д. Уз то српско женско дете по туђим кућама изложено је још више опасностима у свему. Ето то је све покренуло Српкиње у Загребу, да размисле, како ће спасавати Српкињице из опасности. И пре дванаест година Добротворна Задруга Српкиња у Загребу основала је Српски Девојачки Интернат. Пре две године за тај Интернат подигнута је нова зграда. Удешена је свака удобност, и све што треба за здравље дечје. Цела је зграда окренута сунцу, и прозори гледају у башту. Сем онога што се учи по школама и у интернату учи женско дете музику, језике и већ што која још хоће. У интернату има места за 50 девојчица. Надзорнице (префектице) воде децу у школу, доводе из школе кући, воде у шетњу, и кад треба што купити, једном речи никад нису женска деца без надзора. Може се већ мислити колика је опасност за женско дете, кад оно не би хтело бити под таким надзором.

У Српском Девојачком Интернату у Загребу води се брига, да се Српкињица здравствено крепи, душевно богати, у сваком реду и раду упути, и у српском духу учврсти. Родољубивим Србима и ваљаним родитељима пружена је прилика да своје женско дете сместе и очувају као да је оно код куће. За стан, храну, огрев, осветљење и прање плаћа свака питомица 70 круна месечно.

Ко жели подробнија упутства, може се обратити Управи Српског Девојачког Интерната у Загребу, па ће добити проспект и друго што треба.

Упозорујемо родитеље који имају девојчице за школовање, да се користе тим у свему најбоље уређеним заводом. Госп. свештенике, учитеље и остале родољубе молимо, да скрећу пажњу родитељима на тај ваљани Српски Интернат.

С поштовањем
Загребачка Добротворна Задруга
Српкиња.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Заливање цвећа и поврћа. Није свеједно, каквом ће се водом заливати цвеће и друго биље. Хладна вода није берићетна. Најбоље је заливати млаком водом. Млака вода ванредно упливише на напредније порашћивање сваког биља без разлике; она ускорава и сазревање и потпомаже савршеније развиће поврћа и плодова. Даље и краставци, који неће плода да за-

мећу, заметаће брзо и много више, кад се млаком водом заливају. И већма, кад се у цвету млаком водом неколико пута залију, задржаће боље и цвет и плод. Вода за заливање треба да је на сунцу загрејана, ил ако то не може, онда ју ваља смлачити, али не здраво загрејати, јер врела вода убија биље.

КЊИЖЕВНОСТ.

О женама. Под тим насловом превео је Милан Вујаклија одломак студије немачког филозофа Артура Шопенхауера а књижара београдска С. Б. Цвијановића издала у другом издању. Цена 0'50 динара.

Шопенхауер има о женама врло криво мишљење, он их гледа још из оног доба, кад им је било ускраћено свако више образовање. Данас би их и он другим очима гледао и другчије судио, кад би их слушао на њиховим конгресима и читао њихова књижевна дела. Но зато нека се читају и његове мисли, да се лакше и јасније може угледати нови и виши културни степен, који су женске достигле и којим су многе криве мисли Шопенхауерове збрисали и, уверени смо, на боље исправиле.

Но поред филозофских мисли о женама мора се и преводиоцу замерити, што на много места није верно превео дух и смисао филозофа, те је и онако рђаво мњење о женама изашло драстичније, но што је у ствари мислио филозоф.

Јесењи листићи. Под тим насловом штампане су песме наше сараднице, гђице *Милице Влашковићеве Хишатије*, ученице београдске сликарско-уметничке школе. Издала их је књижара београдска С. Б. Цвијића. Цена је: 1'50 динар.

— Изшла је 8. свеска „**Бранкова Кола**“ са овим садржајем: Мирко М. Косић: Немци и Пољаци. Душан Малушев: Песма. — Две душе имам. (Песме). М. М. Ускоковић: Јади Луке Неволнице: Ст. Лом: Кгв. Силвио Пелико: Моје сужањство: Селма Лагерлеф: Геста Берлинг. (Роман). Тодор Стефановић Виловски: Сингидунум. — Београд у средњем веку. Д. Руварац: Наустица. Ђорђе Ђ. Стратимировић: Документи из буне 1848. до 1849. Ковчежић: Оцене и прикази. — Нове књиге.

»Бранково Коло« излази у Сремским Карловцима (Славонији) сваког 15. и 30. у месецу на четири табака. Цена му је за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 12 круна а за све остале земље 14 круна годишње. Претплату прима само Администрација „Бранкова Кола“ или Душан Котур у Сремским Карловцима. — А претплату из Србије: Милосав Т. Мишић, трговац, Београд, Сарајевска ул. бр. 56.

— Изашао је 8. број „**Босанске Виле**“ од 30. априла са овим садржајем: Стихови; Стеван

П. Бешевић, Из циклуса песама „У часовима гнева“: „Sic transit...“, Мојина. Верују и Жеља. — Из талијанске лирике; Гвелфо Чивинини, Пролеће у манастиру. — Ђузепе Липарини, Натпис, — Енрико Панцаки, Празна соба, све превео А. Ујевић. — Проза: Вељко Милићевић, Господин Есперанто. — Лав Толстој, Бано, превео Јован Максимовић. — Уводни чланак: Случај Светислава Стефановића од Димитрија Митриновића. — Различити чланци: Владислав Скаркић, Чиме се бавио српско-православни народ у Сарајеву у 17. и 18. вијеку. — Књижевна кроника: Арсен Венцелидес, Дјела Шандора Балског. — Српске народне умотворине: Освета Брђанина Вука, из збирке Н. Т. К. — Листак: Оцјене и прикази: Годишњица Николе Чупића књ. XXXII од Ј. Миодраговића. — Биљешке.

„Босанска Вила“ излази у Сарајеву два пута мјесечно, сваког 15. и 30. — Цијена је листу за Босну и Херцеговину и за Аустро-Угарску 8 кр. годишње. Учитељи, ђаци, трг. помоћници и подофицири добивају лист за 6 кр. годишње, а сељаци (тежаци) за 4 кр. За Србију је претплата 10 дин. годишње; за ђаке, учитеље и подофицире 6 дин., а сељаке (тежаке) 5 дин. За Црну Гору претплата је 8 перпера годишње; за Америку 2 долара годишње. За све остале земље 10 франака у злату.

Претплата из Србије шаље се на нашег главног повјереника за краљевину г. Михајла Р. Живковића, трг. у Београду, а из свију других земаља директно на администрацију у Сарајево.

Претплата се шаље само унапријед за годину или за пола године.

РАЗНО.

Ето им њихове умјерености!

Богато паробродско друштво Бијеле Звијезде саградило је, као што се од лане знаде, највећи, најљепши и најскупоцјенији брод на свијету, па му према томе надјенуло и велико име: Титаник, и пуно поноса пустило га на дебело море, радујући се унапријед, како ће му он сада, кад је већ први на свијету по љепоти, величини и скупоцјености, донијети још и у брзини првенство.

Радује се друштво унапријед, а Титаник, пун народа, реже валове, плови као да је град — пловиград. Све иде по вољи капетановој. И не сања нико, да би и једноме Титанику могло што сметати.

И није му ништа сметало.

Нека само тако устраје и његово је првенство у брзини.

Радује се капетан слави, што би га имала стићи, па на тај рачун приреди господску вечеру и позове на њу све прваке брода, да му и они помогну подијелити велику радост.

И поче забава, а послвије вечера. Забављало се, али се и — пило опојних пића. Та како би се овако „отмјено“ и богато друштво могло замислити без тога!

Титаник реже валове, то му је задаћа, а одабрано се друштво весели, „ужива“ и забавља. То је опет његова задаћа, мисле »одабраници«, а такве им мисли улијева алкохол, што им злорадо намигује из шампањског вина.

Усред тога великог весеља стиже капетану са страже брода овакав глас:

„Господине капетане, пред нама су велике ледене санте, сметају нам, па да умањим брзину?“

Напријед једнако! Не мари нам Титаник ни за какве санте!

У млађега — наравски — поговора нема.

И Титаник плови и даље пуном паром и истом брзином, мрви санте, а капетан, јуначан — алкохол чини своје — ужива даље без бриге за брод. Та зар страховати за Титаник! — — —

Не потраја дуго, а капетан доби други као забринути глас:

„Господине капетане, врло би добро било да умањимо брзину, све то веће нам санте долазе, и — ја нарочито нагласујем — опажа се, да нам заиста сметају, па ја молим да се сами увјерите.“

Напријед, једнако пуном паром!

И настави се весеље. Алкохол је мотао жртве.

За мало, па и трећи стиже глас:

»Господине капетане, више нема шале, ми морамо умањити брзину и морамо заобилазити. Ово више нијесу санте, него права ледена брда. Опасност је пред нама. Да умањимо брзину и да обилазимо?»

Правац! Пуном паром! Титаник не обилази!

И опет капетан настави весеље.

Све је било у свом реду. Велики је Титаник мрвио и дробило пред собом велике санте и крчио их испред себе.

Али си му на путу наилазиле све веће, док га није једна — велика као право правцато ледено брдо — дочекала, пробила и Титаник је потонуо... Једна страшна погибија.

Како је текла истрага, знамо. И врло је важно, да добро упамтимо, да је и тој великој пропасти опет крив **алкохол**, у облику шампањскога скупоцјенога вина, који је смотао памет капетану.

Да је капетан био слободан од алкохола, он би изашао да види сметње. Али он то није учинио, јер је био у канџама алкохола, био је само мало »добре воље«, како за себе веле тако звани умјерењаци, па му се чинило да је паметнији, јуначнији и јачи него обично. То је у таквом расположењу мислио и за Титаник, и пропаст је наступила.

Да је капетан био пијаница, друштво би га свргло и предало управу способну човјеку. И не би дошло до овако страшне пропасти.

Пропао би он сам. Скончао би негдје онако, како већ обично скончавају пијанице. Али он није био потпуно пијан, него само мало омамљен, а то је већ довољно, да не буде кадар просуђивати ствари око себе онако, како је потребно, и тако је свршио.

Ето нам опет ужасне слике, да нам покаже страшан примјер, куда воде опојна пића, па макар се пила не знам како умјерено.

Овако пише »Нови Нараштај«, лист за сузбијање опојних пића, за школу и дом, орган Друштва Апстинената у Хрватској и Славонији, што га ево већ трећу годину издаје и уређује Никола Т. Бурић у Загребу, Качићева улица број 18. Цијена му је 4 круне на годину. Баци, војници, жељезничари, лугари, чланови соколских друштава, земљорадничких задруга и других удружења добивају лист за 2 К на годину, ако их се скупиле бар пет претплатника, па одреде између себе једнога, на кога се шаље свих пет примјерака.

И ми са своје стране препоручујемо нашим читаоцима »Нови Нараштај«, да га што више рашире у народу, јер ће му његове поуке из борбе против пијанства највише користи донјети, јер је ова застарела заблуда код људства узела већ такав мах, да га ускоро сасвим изроди.

Уредништво.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Босанцу. Немамо ни од једне тражене године све бројеве. У свакој години фали по 1 (1905) по 2 (1907.), а по 3 (у 1906.) броја. Овако састављене можете добити, ако желите, по 1 К сваку годину.

Песме, у којима се опевају само очи, уста, коса и т. д. драге, нису више за јавност.

Дубровки — Загреб. Покушајте, ако добро испадне, бићете и Ви и ми задовољни.

Гђи **Олги С. Зановић**, Сан-Франциско. Примили смо претплату за тамошњих пет претплатница; хвала на љубави! Шта је са друге три? Хоћемо ли им и даље слати лист? Поздрав!

К. О. Д. Лапац. Забацило се у штампи, не можемо да нађемо. Ако имате концепт, пошаљите наново.

Овом приликом јављамо *Чиштоници* и *Књижници* у *Жупанцу* и *„Побрашимству“* у *Фочи*, да нам је враћен лист с поште са ознаком: *„Не постоји више“*. Кома да шаљемо даље, јер је лист плаћен за ову годину?

Молимо новце за *„Женско Пишање“*, или књиге што нису продане.

Уредништво.

Јавна захвалност.

Госпођа Марија и г. Каменко Ј. Јовановић поклонили су Добротворној Задрузи Српкиња Панчевачких К 50.— (педесет круна) у место венца на одар покојној Десавки др. Душана Бошковића рођ. Ђурчин. Истим поводом поклонили су К 50 (педесет круна) гђа Софија П. Јовановића; К 50 (педесет круна) г. др. Панта Теодоровић, К 20 (двадесет круна) гђа Бојана и г. др. Никола Драгићевић.

На овим поклонима изриче се дародавцима најтоплија захвалност.

Панчево, 4. (17.) маја 1913.

АНКА К. МИЛУТИНОВИЋА
председница.

АНЂЕЛИЈА С. КЕШАНСКА
тајница.

Нашим претплатницима. Од наших претплатника, што су задржали или наручили лист за ову годину, нису још послали претплату њих 428, а ево се већ пола године навршује. Молимо лепо, да се одуже у шоку идућег месеца, јер ћемо иначе принуђени бити, да са идућим бројем обуставимо лист.

Нови Сад, 1. јуна 1913.

Администрација и Уредништво
„ЖЕНСКОГ СВЕТА“.

В А Д Р Е И С Н Е Н Х А Л Л.

У знаменитој баварској купци „РАЈХЕНХАЛ“-у отвара и ове године свој „пансионат“ Српкиња г-ђа САРА ДИМИТРИЈЕВИЋКА из БЕЧА у вили „CONCORDIA“ која лежи на најлепшем месту купатила. Срби, који су се бавили тамо прошлих година, хвале се умереним ценама, лепим пријемом и укусним јелима, која се зготовљавају по српском начину. Препоручујемо нашем свету, који буде тамо одлазио на лечење, овај српски пансионат.

На захтевање, шаљу се бесплатно проспекти о ценама. Писма ваља упутити на г-ђу Сару Димитријевићку, BAD REICHENHALL — VILLA „CONCORDIA“ BAYERN.

С Л А Н О К У П А Т И Л О

У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА.

С Л А Н А Ч А С П Е Ц И Ј А Л Н О Л Е Ч И:

ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 4 К; лепу пространу новосаграђену РЕСТАУРАЦИЈУ СА ДОБРИМ ЈЕЛИМА И ПИЋЕМ, СТАЛНУ МУЗИКУ, КОЈА ТРИПУТ ДНЕВНО СВИРА.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.